

DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2025-57-88>

УДК 336.02:338.24

Тучак Андрій Зіновійович

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти,

Державний біотехнологічний університет

ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-8592-4223>**Наумова Тетяна Анатоліївна**

кандидат економічних наук,

доцент кафедри обліку, аудиту та оподаткування,

Державний біотехнологічний університет

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8373-870X>**Andriy Tuchak, Tatiana Naumova**

State Biotechnological University

КОНТРОЛЬ ПОДАТКОВОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЯК ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ ПОДАТКОВИМИ РИЗИКАМИ У СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

TAX DISCIPLINE CONTROL AS A TOOL FOR MANAGING TAX RISKS IN THE SYSTEM OF ECONOMIC SECURITY OF AN ENTERPRISE

Анотація. Стаття присвячена дослідженню контролю податкової дисципліни як ключового інструменту управління податковими ризиками у системі економічної безпеки підприємства. Запропоновано ототожнювати поняття податкова безпека та податковий комплаєнс – контроль і виділяти його як елемент фінансової безпеки у складі економічної безпеки підприємства. Розроблена інфокомунікаційна модель взаємозв'язку податкового комплаєнс – контролю та складових економічної безпеки підприємства як об'єкта обліково-податкового забезпечення. Проаналізовано види податкових ризиків, та їх вплив на стабільність діяльності суб'єкта господарювання. Виділено перелік внутрішніх процедур комплаєнс-контролю, спрямованих на мінімізацію впливу податкових ризиків щодо економічної безпеки підприємства. Розглянуто обліково-податкове забезпечення як механізм мінімізації податкових ризиків. Висвітлено науково-методичні підходи до організації контролю податкової дисципліни, що сприяють підвищенню ефективності податкової політики та забезпеченню економічної безпеки підприємства.

Ключові слова: економічна безпека, податкова безпека, податкова дисципліна, контроль, комплаєнс-контроль, обліково-податкове забезпечення, ризики, податкові ризики.

Summary. The article is devoted to the study of tax discipline control as a key tool for managing tax risks in the economic security system of an enterprise. It is proposed to equate the concepts of tax security and tax compliance control and to highlight it as an element of financial security within the economic security of an enterprise. An information and communication model of the relationship between tax compliance control and the components of economic security of an enterprise as an object of accounting and tax support has been developed. It has been proven that tax compliance control in the context of accounting and control support acts as a mechanism for preventing violations through the regulation of operations, auditing the reliability of primary documents, checking counterparties, automating control procedures, and improving discipline in the field of tax accounting. The types of tax risks and their impact on the stability of an entity's activities are analyzed. A list of internal compliance control procedures aimed at minimizing the impact of tax risks on the economic security of an enterprise is highlighted. Accounting and tax support is considered as a mechanism for minimizing tax risks. Scientific and methodological approaches to the organization of tax discipline control that contribute to improving the effectiveness of tax policy and ensuring the economic security of the enterprise are highlighted. The need for a systematic approach to tax risk management is identified. The main elements of the tax risk management system are considered. The influence of human capital and information on the effectiveness of tax risk management is proven. It is proven that an important role in minimizing tax risks is played by a well-thought-out tax policy of the enterprise, which determines the optimal taxation system for the enterprise within the framework of the current legislation, determines the level of tax burden, assesses the possibility of obtaining tax benefits within the legislative framework, and so on. Scientific

and methodological approaches to the organization of tax discipline control are highlighted, which contribute to improving the effectiveness of tax policy and ensuring the economic security of the enterprise.

Keywords: economic security, tax security, tax discipline, control, compliance control, accounting and tax support, risks, tax risks.

Постановка проблеми. Сучасні умови функціонування підприємств характеризуються високою динамічністю податкового законодавства, підвищенням прозорості контролю з боку держави та цифровізацією податкового адміністрування. За цих обставин важливою складовою економічної безпеки підприємства стає якісно організоване обліково-контрольне забезпечення, що дозволяє не лише формувати достовірну інформацію про фінансово-господарську діяльність, але й контролювати податкові зобов'язання, виявляти помилки та запобігати ризикам. Впровадження внутрішніх процедур комплаєнс-контролю як частини системи бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю набуває особливої актуальності, оскільки дозволяє забезпечити відповідність підприємства вимогам законодавства та уникнути фінансових санкцій.

Отже, запровадження комплаєнс-контролю, як системи із дотриманням встановлених норм, правил і стандартів є важливою та необхідною передумовою забезпечення економічної безпеки підприємства, оскільки воно не лише мінімізує ризик штрафів і юридичних санкцій, а й сприяє ефективному управлінню ризиками та зміцненню конкурентних позицій бізнесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Ми провели дослідження та дійшли висновку, що багато науковців визначають податкову безпеку, як елемент фінансової безпеки підприємства, яка є складовою економічної безпеки підприємства [1, с. 133; 2, с. 13]. Податкову безпеку підприємств вони трактують як «фінансово-економічний стан платника податків, що забезпечує мінімізацію податкових ризиків, при якому з боку господарюючого суб'єкта повністю й вчасно сплачуються нараховані податки, а з боку виконавчих і законодавчих органів забезпечується передбачений законом захист платника податків». У свою чергу Чудак Л.А. підкреслює, що «з появою на вітчизняному ринку великих іноземних компаній в контрольну та аналітичну практику корпорацій впроваджуються сучасні методи обліку та контролю. Кожна компанія реалізовує додаткові процеси у цьому напрямі розвитку, виходячи зі специфічних особливостей її фінансово-господарської діяльності, створюючи тим самим унікальну структуру комплаєнс-контролю» [3, с. 46]. Гура В.В. під терміном «комплаєнс» розуміє відповідність діяльності підприємства та його внутрішньої політики, правил і процедур вітчизняному та міжнародному законодавству, морально-етичним нормам ведення бізнесу, контроль за усіма процесами, здійснення комплаєнс-ризик менеджменту в системі

боротьби з корупцією та зміцнення економічної безпеки. Метою комплаєнс-контролю є перевірка дотримання законодавчих та морально-етичних норм; розробка заходів щодо мінімізації протиправних та економічних ризиків, що призводять до зниження ефективності діяльності, прибутковості та втрати довіри у суб'єктів ринкових відносин» [4]. Ус Ю.В., Русанов А.С. у своєму дослідженні вказують на те, що «важливою складовою сучасних механізмів забезпечення економічної безпеки стає комплаєнс-контроль, який відіграє ключову роль у формуванні системи запобігання правопорушенням і регулювання внутрішньої відповідності корпоративних процесів установленим нормам. комплаєнс поступово набуває чітких характеристик як особливий механізм контролю, основною метою якого є мінімізація потенційних економічних ризиків. Його функціональне призначення полягає в запобіганні негативним наслідкам управлінських рішень, що можуть призвести до фінансових, матеріальних або репутаційних втрат, тим самим забезпечуючи належний рівень економічної безпеки підприємства [5, с. 452]. На думку, Кобелевої Т.О. «сутність терміну «комплаєнс-безпека» виходить з визначення як самого терміну «комплаєнс», так і поняття «економічна безпека. Тому вона пропонує визначати поняття комплаєнс безпеки промислового підприємства як захищеність життєво важливих інтересів промислового підприємства від зовнішніх та внутрішніх порушень законів, нормативних правових актів, стандартів, установчих та внутрішніх документів підприємства шляхом визначення, оцінювання та максимального зменшення (усунення) комплаєнс-ризиків» [6, с. 55–56]. У той же час вона надає визначення з юридичної точки зору і це є цікавим на наш погляд, що «Комплаєнс – це свого роду ідеологія компанії, внутрішній сет її правил, якими повинні керуватися всі трудові ланки компанії в незалежності від займаної посади. Комплаєнс, як дотримання обов'язкових правил, як принцип діяльності організації – поняття більш широке, ніж законність здійснення підприємницької діяльності, а комплаєнс як стан – навпаки, ширше, ніж правомірність діяльності організації і правопорядок у відповідному сегменті суспільних відносин». Вивченням питань сутності та видам податкових ризиків як дестабілізуючих факторів розвитку підприємства, що впливають на економічну безпеку присвячене наукове дослідження Дзецько Я.Ю. та Мельничук Г.С. Авторами запропоновано створення ефективної системи податкової політики як засобу забезпечення фінансової стійкості підприємства. Визначено податкові

ризиків в системі функціональних цілей економічної безпеки підприємства, які дають змогу визначати належність підприємства до певного рівня економічної безпеки [7, с. 206].

Багатогранність наукових підходів до визначення проблематики, допомагає сформувати вектор дослідження у напрямку комплексного підходу до розробки методичного інструментарію щодо контролю податкової дисципліни як інструменту управління податковими ризиками у системі економічної безпеки підприємства.

Метою статті є теоретичне узагальнення та нове вирішення наукового завдання, що полягає у розвитку теоретичних положень та розробці методичного інструментарію щодо контролю податкової дисципліни як інструменту управління податковими ризиками у системі економічної безпеки підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. На підставі дослідження визначень і понять, наданих науковцями з даної проблематики, ми стикнулися із вживанням термінів «комплаєнс», «комплаєнс-контроль», «податкова безпека», «комплаєнс-безпека», «комплаєнс-ризик». На нашу думку, податковий комплаєнс-контроль у контексті обліково-податкового забезпечення виступає механізмом превенції порушень через регламентування операцій, аудиту достовірності первинних документів та підвищення дисципліни у сфері податкового обліку. Основою його функціонування є: бухгалтерський облік, що формує інформацію для визначення податкових зобов'язань; внутрішній контроль, який перевіряє операції, документи та відповідність політик законодавству; внутрішній аудит, що здійснює незалежну оцінку правильності розрахунків та процедур. Як необхідна умова забезпечення економічної безпеки, комплаєнс-контроль забезпечує своєчасне виявлення порушень, зменшує ймовірність економічних збитків, зміцнює довіру партнерів і гарантує стабільність та стійкість функціонування підприємства в умовах зовнішніх і внутрішніх загроз. Завдання комплаєнс-контролю полягає в забезпеченні дотримання підприємством законодавчих, нормативних та внутрішніх вимог із метою запобігання ризикам і забезпечення його економічної безпеки. Науковці також пропонують ввести в економічну термінологію дефініцію «комплаєнс-безпека підприємства» [6, с.55]. Ми пропонуємо ототожнювати поняття податкова безпека та податковий комплаєнс – контроль і виділяємо його як елемент фінансової безпеки у складі економічної безпеки підприємства (рис. 1).

Складовим елементом податкового комплаєнс-контролю є податкові ризики. «Податковий ризик – це ймовірність виникнення потенційної загрози для платника податків зазнати фінансових збитків внаслідок несплати податків, невиконання законодавчих актів, вчинення податкових право-

порушень» [2, с. 15]. Ми вважаємо, що податкові ризики з'являються від невизначеності в податковій політиці підприємства чи ухилення від сплати податків, та можуть повністю дестабілізувати подальший розвиток бізнесу. Щоб запобігти дестабілізації та сформувати ефективну систему економічної безпеки, керівництво підприємства має чітко окреслити перелік можливих ризиків і загроз, а також усвідомлювати ймовірні наслідки податкових порушень. До таких наслідків належать: штрафні санкції, пеня, фінансові втрати через невиконання податкових вимог, додаткові витрати, спричинені незаконними схемами мінімізації податків, підвищене податкове навантаження та, у крайньому випадку, кримінальна відповідальність.

Дзецько Я.Ю., Мельничук Г.С. у своєму дослідженні вказують на те, що «фактори зовнішнього середовища і внутрішніх параметрів вимагають класифікації податкових ризиків для ефективного управління в рамках забезпечення економічної безпеки підприємства і виділяють кілька видів податкових ризиків платника податків, що істотно відрізняються своєю специфікою: ризик несплати податків, ризик податкового контролю, ризик податкової мінімізації, ризик посилення податкового навантаження, ризик карного переслідування податкового характеру» [7, с. 208]. До цієї думки також приєднуються багато науковців-дослідників [9, с. 183; 10, с. 68].

Обліково-податкове забезпечення діяльності підприємства охоплює процеси формування, систематизації, перевірки та аналізу облікової інформації, що використовуються для визначення й виконання податкових зобов'язань. У цьому контексті ми вважаємо, що податкові ризики виникають унаслідок помилок, недостовірності даних, недостатності внутрішнього контролю або неправильної інтерпретації норм законодавства. Отже, на нашу думку, ефективна система бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю є ключовим інструментом мінімізації податкових загроз. Основними джерелами ризиків є помилки у формуванні облікової інформації, недоліки у податковій звітності, слабкий внутрішній контроль, технічні та методичні недосконалості, а також ризики, пов'язані з взаємодією із податковими органами та контрагентами. Таким чином, основними видами податкових ризиків у системі обліково-податкового забезпечення ми виділяємо: ризик облікової інформації (ризик викривлення даних бухгалтерського обліку, що призводить до неправильної бази оподаткування; ризик невідповідності первинних документів вимогам законодавства; ризик неправильного відображення господарських операцій у регістрах обліку; ризик недосконалої облікової політики щодо податків); ризики формування податкової звітності (ризик помилок у деклараціях через технічні або мето-

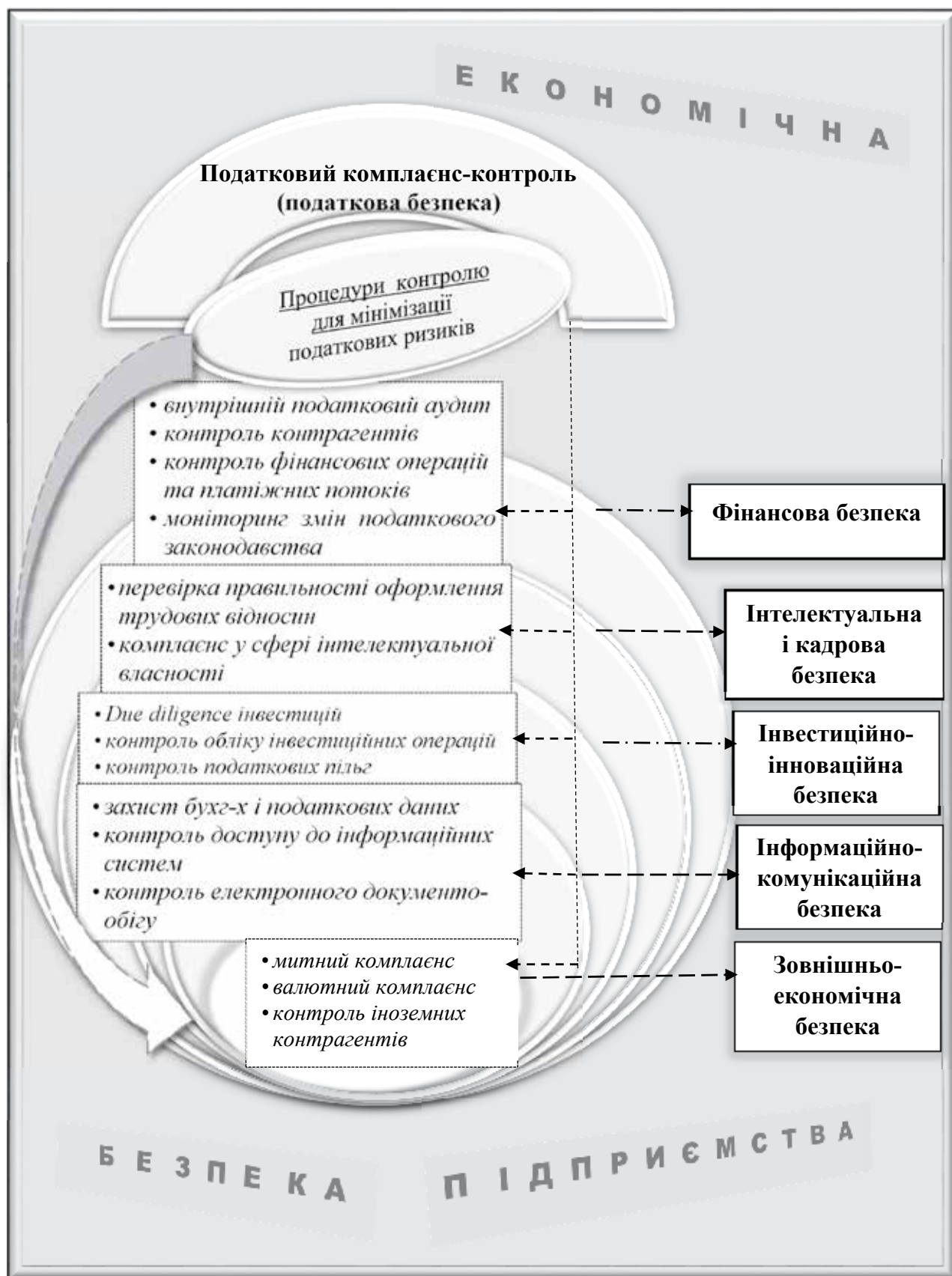

Рисунок 1 – Інфокомунікаційна модель взаємозв'язку податкового комплаєнс-контролю та складових економічної безпеки підприємства як об'єкта обліково-податкового забезпечення

Джерело: складено на основі [1;2;6;7]

дичні неточності; ризик невірною визначення податкових зобов'язань через неправильну класифікацію витрат або доходів; ризик несвоєчасного подання звітності, що спричиняє штрафи й пеню; ризики внутрішнього контролю; ризик відсутності належних контрольних процедур, що дозволяє помилкам накопичуватися; ризик недостатньої компетенції працівників, відповідальних за податковий облік; ризик слабого аудиту або внутрішніх перевірок, що знижує якість контролю; ризики автоматизації та інформаційних систем; ризик недостовірних даних через технічні збій в облікових програмах; ризик неправильних налаштувань програмного забезпечення, що впливає на формування податкових розрахунків; ризик кіберзагроз, які можуть призвести до втрати або викривлення облікових даних); контрольні-перевірочні ризики (ризик невідповідності даних у податковій звітності результатам внутрішнього контролю; ризик виявлення порушень під час зовнішніх перевірок, що може призвести до донарахувань, штрафів і блокування операцій; ризик відсутності належного документального підтвердження господарських операцій); методичні та інтерпретаційні ризики (ризик неоднозначного тлумачення податкових норм у процесі ведення обліку; ризик застосування застарілих або некоректних методичних рекомендацій; ризик невідповідності облікової політики змінам податкового законодавства).

У своїх попередніх дослідження ми представили власне бачення створення інтегрованої моделі інфосистеми управління внутрішніми ризиками діяльності бізнес-суб'єктів, яка надає комплексний підхід до ідентифікації, оцінки, моніторингу та реагування на ризики в межах системи внутрішнього контролю підприємства, яка враховує п'ять взаємопов'язаних компонентів за моделлю COSO Internal Control-Integrated Framework забезпечує: виявлення, аналіз, оцінку, моніторинг і мінімізацію внутрішніх ризиків, що можуть впливати на стабільність і ефективність функціонування підприємства [8, с.30]. Враховуючі ці рекомендації ми виділили перелік внутрішніх процедур комплаєнс-контролю, спрямованих на мінімізацію впливу податкових ризиків на економічну безпеку підприємства:

- формування податкової облікової політики підприємства, регламентація документообігу;
- моніторинг змін податкового законодавства (системне відстеження нових норм, роз'яснень, судової практики);
- верифікація контрагентів (Due Diligence) (перевірка їхньої податкової благонадійності, фінансової стабільності, наявності судових спорів);
- внутрішній контроль правильності податкових розрахунків (перевірка коректності визначення бази оподаткування, ставок, пільг, аудит первинних документів;

- автоматизація податкового контролю (застосування програмних систем, модулів звірки ПДВ, алгоритмів виявлення дублювання у документах);
- контроль своєчасності подання податкової звітності (встановлення календаря звітності та процедур попереднього внутрішнього погодження);

- моніторинг податкового навантаження та аналіз ризикових операцій (періодичний аналіз структури витрат, підозрілих операцій);

- внутрішній податковий аудит (незалежна оцінка дотримання податкової політики, перевірка ризикових ділянок та якості внутрішнього контролю);

- підвищення кваліфікації персоналу (навчання фінансових працівників податковим правилам, оновленням стандартам обліку та комплаєнсу);

- процедури антикорупційного та етичного контролю (запобігання участі у схемах незаконної мінімізації податків, створення етичних стандартів роботи);

- система внутрішніх повідомлень (whistleblowing) (механізм анонімного інформування про можливі порушення податкової дисципліни).

Отже, впровадження зазначених процедур комплаєнс-контролю дає можливість підприємству системно протидіяти ризикам, зміцнювати економічну безпеку та забезпечувати стабільний розвиток в умовах динамічного середовища. Інтегрована модель інформаційної системи управління внутрішніми ризиками з урахуванням внутрішніх процедур комплаєнс-контролю, представлена на рис. 2.

Таким чином, ефективне функціонування комплаєнс-системи на підприємстві передбачає впровадження комплексу внутрішніх процедур, метою яких є зниження ймовірності виникнення ризиків.

Висновки. На підставі проведеного дослідження ми прийшли до висновку, що контроль податкової дисципліни є важливим елементом системи управління податковими ризиками та сприяє підвищенню економічної безпеки підприємства, забезпечуючи своєчасне виявлення порушень і недоліків у податковій звітності та обліку. Податковий комплаєнс-контроль у контексті обліково-контрольного забезпечення виступає механізмом превенції порушень через регламентування операцій, аудит достовірності первинних документів, перевірку контрагентів, автоматизацію контрольних процедур та підвищення дисципліни у сфері податкового обліку.

Уточнено, що складовим елементом податкового комплаєнс-контролю є податкові ризики, які носять багатовимірний характер і включають законодавчі, фінансові, обліково-звітні, організаційні, контрольні-перевірочні, операційні та репу-

Рисунок 2 – Інтегрована модель інформаційної системи управління податковими ризиками з урахуванням внутрішніх процедур комплаєнс-контролю

Джерело: складено на основі [6-8]

таційні ризики. Ефективна система внутрішнього контролю та обліково-податкового забезпечення дозволяє значно знизити ймовірність їх реалізації. Основними механізмами контролю податкової дисципліни є: регулярний внутрішній аудит податкових зобов'язань; систематичне оновлення та адаптація облікової політики до змін законодавства; навчання та підвищення кваліфікації персоналу.

Доведено, що впровадження системного підходу до контролю податкової дисципліни дозволяє зменшити фінансові втрати, уникнути штрафів і пені, підвищити прозорість фінансової звітності та зміцнити довіру партнерів і інвесторів. Нау-

ково-методичний підхід до організації контролю податкової дисципліни передбачає розробку методичних інструментів управління податковими ризиками, що сприятиме підвищенню ефективності податкової політики підприємства.

Перспективи подальших досліджень полягають у дослідженні обліково-податкового забезпечення економічної безпеки в конкурентному середовищі торговельних підприємств на основі створення служби економічної безпеки, яка фокусується на формуванні безпекової облікової політики, фінансової звітності, захисті комерційної таємниці й розвитку системи комплаєнсу.

Список використаних джерел:

1. Павліченко В.М. Податкова безпека як складова економічної безпеки українських підприємств в умовах кризи. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2015. № 49. С. 131–135. DOI: <https://doi.org/10.18664/338.47:338.45.v0i49.51130>
2. С. Петруха, Н. Петруха, О. Кушнерук, Н. Алексеєнко. Управління податковою безпекою підприємства: зарубіжний досвід та шляхи його імплементації в Україні. *Молодий вчений*. 2021. № 2 (90), С. 13–20. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2021-2-90-4>
3. Чудак Л.А. Комплаєнс-контроль в корпоративному управлінні. *Slovak international scientific journal*. 2020. № 39. С. 43–52. URL: <https://socrates.vsau.org/repository/getfile.php/24718.pdf>
4. Гура В.В. Система комплаєнс як спосіб подолання корупції. *Економіка та суспільство*. 2023. № 52. DOI: <https://doi.org/0072/2023-52-77>
5. Ус Ю. В., Русанов А. С. Комплаєнс як інструмент забезпечення економічної безпеки підприємства: проблеми та перспективи застосування. 2025. *Бізнес-інформ*. № 9. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-9-456>
6. Кобелєва Т.О. Комплаєнс як категорія економічної безпеки промислового підприємства. *ECONOMICS*. 2018. № 6 (40). DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.2597597>
7. Дзецько Я.Ю., Мельничук Г.С. Податкові ризики та їх вплив на стан економічної безпеки підприємства. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. Вип. 15. С. 206–210. URL: <http://global-national.-2017/41.pdf>
8. Наумова Т. А., Тучак А. З. Контроль як індикатор мінімізації внутрішніх ризиків діяльності бізнес-суб'єктів. *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг*: зб. наук. пр. Харків: ДБТУ, 2025. Вип. 1 (37). С. 20–34. URL: <https://repo.btu.kharkiv.ua/handle/1234/68787>
9. Ярошенко І.В. Податкові ризики та їх вплив на розвиток підприємств у воєнний період. 2022. *Economic Synergy*. № 4 С. 180–189. DOI: <https://doi.org/10.53920/ES-2022-4-14>
10. Євтушенко Н.О. Податкові ризики та система керування ними. *Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Менеджмент інновацій*. 2016. Вип. 6. С. 68–77. URL: <https://files.core.ac.uk/download/pdf/234801933.pdf>

References:

1. Pavlichenko V. M. (2015) Podatkova bezpeka yak skladova ekonomichnoi bezpeky ukrainiskykh pidpriemstv v umovakh kryzy [Tax security as a component of the economic security of Ukrainian enterprises in times of crisis]. *Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti*. no 49, pp. 131–135. DOI: <https://doi.org/10.18664/338.47:338.45.v0i49.51130> (in Ukrainian)
2. S. Petrukha, N. Petrukha, O. Kushneruk, N. Alekseenko. (2021) Upravlinnia podatkovoiu bezpekoiu pidpriemstva: zarubizhnyi dosvid ta shliakhy yoho implementatsii v ukraini [Managing the tax security of an enterprise: foreign experience and ways of its implementation in Ukraine]. *Molodyi vchenyi*. vol. 2 (90), pp. 13–20. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2021-2-90-4> (in Ukrainian)
3. Chudak L. A. (2020) Komplaiens-kontrol v korporatyvnomu upravlinni [Compliance control in corporate governance]. *Slovak international scientific journal*. no. 39. pp. 43–52. Available at: <https://socrates.vsau.org/repository/24718.pdf> (in Ukrainian)
4. Hura V.V. (2023) Systema komplaiens yak sposib podolannia koruptsii [Compliance system as a way to overcome corruption]. *Ekonomika ta suspilstvo*. no. 52. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-52-77> (in Ukrainian)
5. Us Yu. V., Rusanov A. S. (2025) Komplaiens yak instrument zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva: problemy ta perspektyvy zastosuvannia [Compliance as a tool for ensuring the economic security of an enterprise: problems and prospects for application]. *Biznes-inform*. no. 9. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-9-456> (in Ukrainian)
6. Kobielieva T.O. (2018) Komplaiens yak katehoriia ekonomichnoi bezpeky promyslovoho pidpriemstva [Compliance as a category of economic security of an industrial enterprise]. *ECONOMICS*. 2018. vol. 6 (40). DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.2597597> (in Ukrainian)
7. Dzetsko Ya.Yu., Melnychuk H.S. (2017) Podatkovi ryzyky ta yikh vplyv na stan ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva [Tax risks and their impact on the economic security of an enterprise]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*. vol.15. pp. 206–210. Available at: <http://global-national.in.ua/ar/41.pdf> (in Ukrainian)
8. Naumova T. A., Tuchak A. Z.(2025) Kontrol yak indykator minimizatsii vnutrishnikh ryzykiv diialnosti biznes-subiektiv [Control as an indicator of minimizing internal risks of business entities]. *Ekonomichna stratehiia i perspektyvy rozvytku sfery torhivli ta posluh*: zb. nauk. pr. Kharkiv: DBTU, vol. 1 (37). pp. 20–34. Available at: <https://repo.btu.kharkiv.ua/handle/123456789/68787> (in Ukrainian)
9. Yaroshenko I. V. (2022) Podatkovi ryzyky ta yikh vplyv na rozvytok pidpriemstv u voiennyi period [Tax risks and their impact on the development of enterprises during the war period]. *Economic Synergy*. no 4. pp. 180–189. DOI: <https://doi.org/10.53920/ES-2022-4-14> (in Ukrainian)
10. Yevtushenko N. O. (2016). Podatkovi ryzyky ta systema keruvannia nymy [Tax risks and their management system]. *Visnyk Dnipropetrovskoho universytetu. Seriya: Menedzhment innovatsii*. vol. 6. pp. 68–77. Available at: <https://files.core.ac.uk/download/pdf/234801933.pdf> (in Ukrainian)

Стаття надійшла до редакції 11.12.2025